

Поняття конфлікту інтересів та його небезпека

Конфлікт інтересів є однією з найбільших небезпек у системі державної влади. Хоча сам по собі конфлікт інтересів не є корупцією і не утворює складу корупційного правопорушення, однак він створює передумови для зловживання владою або службовим становищем, може негативно вплинути на об'єктивність або неупередженість прийняття рішень, а також на вчинення чи невчинення дій під час виконання наданих особі службових повноважень, відхилення від суспільних очікувань. Наявність службових повноважень надає особам можливості управляти значними матеріальними та людськими ресурсами. Такі особи мають широкий доступ до інформації, можуть кардинально впливати на долю конкретної людини, що сприяє створенню умов для виникнення конфлікту інтересів.

Конфлікт інтересів має місце й тоді, коли йдеться про суперечність особистого інтересу близької особи суб'єкта з його службовими (посадовими) повноваженнями.

Особистими інтересами законодавство України називає будь-які інтереси особи, зумовлені родинними, дружніми чи іншими позаслужбовими стосунками з іншими особами, зокрема особисті майнові та немайнові інтереси, а також ті, що виникають у зв'язку з діяльністю особи, не пов'язаною з виконанням функцій держави або місцевого самоврядування, у громадських, релігійних чи інших організаціях.

Конфлікт інтересів може мати місце не лише тоді, коли зазначена суперечність вже фактично вплинула на об'єктивність або неупередженість прийняття рішень (вчинення або невчинення дій), а й тоді, коли вона потенційно може вплинути на них.

Приховування суб'єктом наявного приватного інтересу вже розцінюється як порушення службової дисципліни і потребує вжиття відповідних заходів щодо запобігання корупції.

Детально дослідивши сутність конфлікту інтересів, можна дійти висновку, що всі корупційні злочини вчинюються в стані конфлікту інтересів, оскільки суб'єкт вчинення такого злочину через владні повноваження задовольняє свій приватний інтерес шляхом незаконного отримання коштів, будь-якого іншого матеріального ресурсу або іншої вигоди. Тому конфлікт інтересів є передумовою для вчинення корупційного злочину.

Конфлікт інтересів може відбутися не лише тоді, коли зазначена суперечність вже фактично вплинула на об'єктивність або неупередженість прийняття рішень (вчинення або невчинення дій), а й тоді, коли вона потенційно може вплинути на них. Саме по собі приховування особою

наявного приватного інтересу вже розцінюється як порушення службової дисципліни і потребує вжиття відповідних заходів щодо запобігання корупції.

Коло службових повноважень визначається посадовими інструкціями, функціональними обов'язками, дорученнями, службовими завданнями, договорами про повну матеріальну відповідальність, трудовими договорами тощо.

Додатковими службовими повноваженнями працівник МВС може наділятися у зв'язку з призначенням до добового наряду, варті, несення служби, під час проведення службового розслідування, контрольних та перевірочних заходів тощо.

Функціональні обов'язки та інші зазначені вище документи визначають лише безпосередні повноваження конкретного працівника МВС, водночас як законом або іншим нормативно-правовим актом може додатково визначатися коло як безпосередніх, так і загальнослужбових повноважень, які необхідно брати до уваги під час розгляду питання про наявність чи відсутність конфлікту інтересів.

Наявність суперечностей між приватним інтересом та службовим повноваженням устанавлюється в кожному окремому випадку виконання завдання або доручення, здійснення контрольного заходу шляхом порівняння повноважень та існуючого в особи приватного інтересу з подальшим визначенням можливості (неможливості) такого інтересу вплинути на об'єктивність чи неупередженість прийняття рішення, учинення діяння службовою особою.

Конфлікт інтересів існуватиме в усіх випадках, коли в особи є приватний інтерес, здатний вплинути на об'єктивність чи неупередженість рішення, навіть тоді, коли прийняті нею рішення за наявності приватного інтересу є об'єктивними та неупередженими і відповідають закону.

Таким чином, складовими приватного інтересу є такі:

1) згідно з посадовою інструкцією або іншим документом особа повинна виконувати відповідні службові або представницькі обов'язки, або бути уповноваженою на виконання вищезазначених обов'язків;

2) незалежно від причини в посадовій особі вже виник приватний інтерес саме в тій сфері, у якій вона виконує свої службові чи представницькі повноваження;

3) у посадовій особі виникає суперечність між приватним інтересом особи та її службовими чи представницькими повноваженнями. Ця суперечність виникає в той самий момент, коли посадова особа починає

виконувати зазначені повноваження у зв'язку з необхідністю прийняття відповідного рішення, або вчинення чи не вчинення відповідних дій.

Потенційний конфлікт інтересів відрізняється від реального тим, що при потенційному конфлікті встановлюється лише наявність, існування приватного інтересу особи, що може вплинути на об'єктивність чи неупередженість прийняття нею рішень, тоді як при реальному конфлікті інтересів існуюча суперечність між наявним приватним інтересом особи та її службовими чи представницькими повноваженнями безпосередньо впливає (вплинула) на об'єктивність чи неупередженість прийняття рішень або на вчинення чи невчинення дій під час виконання вказаних повноважень.

Складові потенційного інтересу такі:

- 1) згідно з посадовою інструкцією або іншим документом, особа повинна виконувати відповідні службові або представницькі обов'язки, або бути уповноваженою на виконання вищезазначених обов'язків;
- 2) у зв'язку з будь-якими причинами, у посадової особи повинен виникнути приватний інтерес саме в тій сфері, у якій вона виконує свої службові обов'язки чи представницькі повноваження;
- 3) приватний інтерес посадової особи може вплинути в майбутньому на об'єктивність чи неупередженість прийняття нею рішень, або на вчинення чи невчинення дій під час виконання зазначених обов'язків та повноважень. Відсутність будь-якої з трьох складових означає відсутність потенційного конфлікту інтересів.

Для виявлення факту реального конфлікту інтересів відповідними посадовими особами встановлюються: наявність приватного інтересу у працівника МВС;

наявність суперечностей між приватним інтересом та службовими повноваженнями;

вплив зазначених суперечностей на об'єктивність чи неупередженість прийняття рішень чи вчинення дій працівником МВС.

Відповідно до Закону, конфлікт інтересів також поділяється на:

конфлікт інтересів, що має постійний характер (існує у зв'язку з обійманням особою певної посади, покладанням обов'язків на постійній основі та наявністю приватного інтересу, між якими є суперечності);

конфлікт інтересів, що не має постійного характеру (обставини, які виникають у зв'язку з тимчасовим виконанням певних обов'язків, завдання, доручення тощо).

Відповідно до статті 65 Відповідальність за корупційні або пов'язані з корупцією правопорушення Закону України «Про запобігання корупції» (далі Закон) , за вчинення корупційних або пов'язаних з корупцією правопорушень суб'єкти цього Закону притягаються до кримінальної, адміністративної, цивільно-правової та дисциплінарної відповідальності у встановленому законом порядку. При цьому кримінальну відповідальність за порушення вимог чинного законодавства щодо конфлікту інтересів не встановлено.

Згідно зі статтею 67 Незаконні акти т правочини Закону, нормативно-правові акти, рішення, видані (ухвалені) з порушенням вимог Закону, підлягають скасуванню органом або посадовою особою, уповноваженою на прийняття чи скасування відповідних актів, рішень, або можуть бути визнані незаконними в судовому порядку за заявою заінтересованої фізичної особи, об'єднання громадян, юридичної особи, прокурора, органу державної влади, органу місцевого самоврядування.

Правочин, укладений внаслідок порушення вимог Закону, може бути визнаним недійсним.

Інші правочини, вчинені в умовах конфлікту інтересів, також можуть бути визнані недійсними.

Особа, яка вчинила корупційне правопорушення або правопорушення, пов'язане з корупцією, однак судом не застосовано до неї покарання або не накладено на неї стягнення у виді позбавлення права обіймати певні посади або займатися певною діяльністю, пов'язаними з виконанням функцій держави або місцевого самоврядування, або такою, що прирівнюється до цієї діяльності, підлягає притягненню до дисциплінарної відповідальності у встановленому законом порядку